

פאול לוי - דרכו האחרונה של המהנדס שהביא לפלסטינה קטרים וקרונות עבור רכבת העמק בגליון 255 של "יקינטון" מופיע סיפורו של ד"ר אלפרד גוטוולד אודות איש הרייכסבאהן פאול לוי. הסיפור מופיע בשפה הגרמנית בלבד וללא תרגום עבור קוראי העברית. ד"ר גוטוולד, הנחשב בגרמניה למומחה הגדול ביותר לתולדות הרכבות בארצו, היה שותף חשוב לשחזור סיפורו של פאול לוי ומצאתי לנכון להשלים את הסיפור מנקודת הראות שלי. סבי, ד"ר ליאו לוי ז"ל, היה בן דודו של פאול ואחיה של אשתו. הראשונה אידה

בספרו "ההגדה לבית לוי" פורס המחבר, רומן פריסטר, יריעה רחבה של קורות משפחה יהודית, החל מאבי השושלת אשר לוי, שביקר בארץ ישראל כבר בשנת 1872 יחד עם ההיסטוריון היינריך צבי גרץ, וכלה בבנות לוי שהצליחו להיחלץ מגרמניה בשנות ה-30, רובן לארץ ישראל. אמא שלי היתה ביניהן

מעט ידוע על קשריהם של בני לוי אחרים לארץ ישראל, וביניהם סבי, ד"ר ליאו לוי, שנרצח בליל הבדולח אך ביקר לפני כן בים המלח שעניין אותו ככימאי על בן דודו של ליאו, פאול לוי ידענו מעט. כל שידענו עליו שהיה מהנדס בחברת הרכבות הגרמנית ובמסגרת זו, היה מעורב בהקמת מסילת הברזל החג'אזית, כולל ההסתעפות בכוון חיפה, הלא היא רכבת העמק. הוא ואשתו השניה שרלוטה נרצחו באושוויץ

Ines, בתחילת השנה נפל דבר. קרובת משפחה מושינגטון שאיתה אני בקשר רצוף שנים רבות, ביקשה Siscoe, Holger להתיעץ איתי. פנה אליה גרמני תושב המבורג בשם וביקש ממנה מידע על סבה, פאול לוי והיא שאלה Vietzke לדעתי, האם עליה לשתף פעולה. מאחר ובאותה תקופה שהיתי עדיין בשליחות בברלין, הקימותי מיד קשר עם ויצקה ואף פגשתי בהמבורג על מנת להתרשם ממנו. ההתרשמות שלי היתה טובה והאיש נראה לי בעל כוונות כנות וחיוניות. מסתבר שסבו וסבתו היו תושבי שכונת צלנדורף בברלין ובמסגרת מחקר שרשים שעשה, נתקל בשמו של מהנדס הרכבות פאול לוי ואשתו שרלוטה שהתגוררו גם הם . Albertinenstr בצלנדורף והיו היהודים היחידים ברחוב הוא ביקש לברר פרטים באמצעות קרובי משפחתו של לוי על

משפחתו שלו שהתגוררה באותו רחוב. בפגישתנו סיפר ויצקה, מורה בגמלאות, על הרקע לבקשתו ושלא כגרמנים רבים, הודה גם בכנות שהוריו היו נאצים מוצהרים והוא אינו גאה בכך.

לויצקה היו הישגים לא מבוטלים בתחקירו שנמשך כבר מספר חדשים, בעיקר באמצעות ארכיונים בגרמניה שבהם מצא כמה מסמכים מרתקים. כך למשל מצא ויצקה מאמר משנת 1912 שכתב לוי על פעלו בפרויקט הרכבת החג'אזית ומסתבר שתפקידו היה בעיקר רכש באירופה של קטרים וקרונות עבור הפרויקט. את אחד מהקטרים האלו מצאתי במוזיאון רכבת ישראל בחיפה והוא הקטר היחיד מסוג שנשמר ונמצא במוזיאון

Dr. Kchלק מהתחקיר הכניס ויצקה לסוד הסיפור גם את ראש תחום הרכבות במוזיאון הטכנולוגי בברלין Gottwaldt ראש פרויקט אבני הנגף בקהילה Rohrman ואת מר האוונגלית בצלנדורף. השלשה המשיכו בתחקיר ובמקביל שתי 31 Albertinenstr-העלו רעיון להניח בחזית הבית שב לזכרם של פאול ושרלוטה. הם, (Stolpersteine), אבני נגף פנו אלינו ולאחר התייעצות עם שאר בני המשפחה נתנה אינס, נכדתו של פאול לוי את הסכמתה ליזמה פאול לוי נולד בשנת 1876 בשצ'צ'ין (שטטין) ובניגוד למרבית בני המשפחה שהיו מעורבים בעסקים המגוונים של המשפחה, נשלח ללמוד הנדסה בגדנסק (דנציג). הוא נישא לבת דודתו ואחות סבי אידה לוי בשנת 1906 וכחלק מ"אימפריאליזם הרכבות" הגרמני נשלח יחד עימה לאימפריה העות'מאנית להשתלב בפרויקט מסילת הברזל החג'אזית. ידוע שהזוג התגורר בתקופה זו בקונסטנטינופול, בדמשק, בדרעא ובביירות וככל הנראה ביקרו גם בחיפה. בשנת 1908 חזרו בני הזוג לוי לגרמניה ובמלחמת העולם הראשונה לחם פאול בחזית הרוסית בשורות הצבא הגרמני כשבמהלך שרותו הוענק לו אות צלב הברזל. לאחר המלחמה התגרש ונישא בשנית ועד 1933 מילא שורת תפקידים בקלן, וופרטאל וסארברוקן ובאותה שנה, עם עלייתם של הנאצים לשלטון הוקפא בתחילה קידומו על פי תקנת הנשיא הינדנבורג (שאסר לפטר יהודים שלחמו במלחמת העולם "הראשונה) אך ב-1935 הוצא לוי בכפיה ל"פרישה מוקדמת במהלך התחקיר שיחזרנו את כל קורות חייו של פאול לוי

וגילינו גם תיעוד מצמרר על שנותיהם האחרונות של שרלוטה ופאול לוי בברלין. בין השאר גילינו סרט 8 מ"מ שצילם חתנו לעתיד של פאול בחדשים האחרונים שלפני פרוץ המלחמה. באחד מקטעי הסרט רואים את פאול ושרלוטה נפרדים מביתם סוזאנה בשדה התעופה טמפלהוף שבברלין. זוג אנשים, לבושים בהידור ובקפידה, שלא שיערו שזוהי פגישתם האחרונה עם ביתם היחידה.

עוד גילינו חבילת מכתבים מהשנים 1939-1943, מכתבים שכתב פאול לביתו סוזאנה שהצליחה להימלט ב-1939 לצ'ילי ולהקים שם משפחה. המכתבים, שבד"כ היו ענייניים, הפכו למרגשים כאשר התעניין בשני נכדיו שנולדו בצ'ילי ומצמררים ככל שעסקו בנסיונותיו הנואשים של פאול להשיג בכל מחיר ויזה לאחת ממדינות דרום אמריקה ולמלט את עצמו ואת שרלוטה מהשואה המתקרבת. במכתב מאוחר יותר שואל פאול את ביתו שבצ'ילי בהערת שולים: "האם ידעתם שאווה (חווה זונדהיימר, אימי, שהיתה כבר בארץ ישראל) התחתנה? פרטים נוספים על הבעל לא ידועים כאן וככל הנראה זה מישהו שעימו היא עובדת. כך זה מקובל שם "אצלם (ההדגשה שלי)

המכתב האחרון נשלח מברלין בינואר 1943 וב-26 בפברואר 1943 נשלחו שרלוטה ופאול לוי בטרנספורט מספר 30 מברלין לאושוויץ-בירקנאו. הם לא שרדו את יום המחרת.

ב-22 באוקטובר 2012 הנחנו 2 אבני נגף לזכרם של שרלוטה לטקס באו. 31 Albertinenstr. - ופאול לוי בחזית הבית שב כמאה מתושבי צלנדורף הגרמנים ו-7 מצאצאיו של פאול שבאו לטקס מארה"ב. הרב רוטשילד אמר קדיש